Використана література:

1. *Паламарчук М. М., Паламарчук О. М.* Економічна і соціальна географія України з основами теорії / Максим Мартинович Паламарчук, Олександр Максимович Паламарчук. – К. : Знання, 1998. – 416 с.
2. Філософський енциклопедичний словник / Інститут філософії імені Г. С. Сковороди Національної академії наук України ; за заг. ред. Володимира Іларіоновича Шинкарука. – К. : Абрис, 2002. – 750 с.

Аннотация

Публикация посвящена проблеме возникновения конфликтов в процессе городского развития. Различные виды городского развития, вступая во взаимодействие, неминуемо порождают противоречия интересов за то, или иное состояние действительности городской среды. Дальнейшее деструктивное взаимодействие субъектов городского развития приводит к конфликтам.

Annotation

Urban development is a part of modern spatial transformation processes in Ukraine. Urban development has four main types: territorial, demographic, functional, and socioeconomic. Different types of urban development often have different opposite direction. This results in destructive interaction between subjects of urban space. In a crisis the contradictions of urban development exacerbated.

УДК 582.711.713: 582.734.6: 634.21: 634.472

Настека Т. М., Царенко О. М.

ДОСЛІДЖЕННЯ БІОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ *ARMENIACA VULGARIS* LAM. У ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Абрикос звичайний – A. vulgaris Lam. в Україні культивується з давніх часів. Широка екологічна пластичність дозволяє виду зростати та розмножуватись в різноманітних умовах, що призводить до утворення безлічі морфологічно та біологічно відмінних форм, які важко піддаються обліку.

Впродовж 2003-2012рр викладачами Інституту природничо-географічної освіти та екології проводились обстеження природних угруповань лісостепової зони України. Метою обстеження було виявити та дослідити біологічні особливості адвентивних форм A. vulgaris в природних екосистемах, адже в подібних умовах рослини знаходяться під впливом не лише абіотичних, а і цілого спектру фітоценотичних відносин і, насам перед, алелопатичних, оскільки природне середовище має суміш різноманітних продуктів життєдіяльності сусідів [1].

Нами встановлено, що у лісостеповій зоні адвентивні абрикоси зростають окремими деревами, подекуди, невеликими групами на пагорбах та схилах, вздовж доріг, по залізничних насипах, на піщаних пляжах по берегах річок та озер, рідше, абрикос зустрічається на узліссях листяних або мішаних лісів.

Найчастіше абрикоси потрапляють у фітоценози з місць масового відпочинку населення: пляжів, парків, лісових галявин. Агентом розповсюдження виступає людина. З'їдаючи плоди, ми, зачасту, кісточки лишаємо неподалік. Інколи плоди розносять птахи, білки.

Для проростання необхідно щоб насіння потрапило, у природне заглиблення і восени прикривалися шаром опалого листя, заносились пилом, або притоптувалося. Насіння, яке зимує на відкритому ґрунті, з'їдається тваринами. Наступного року, пройшовши природну стратифікацію, кісточки успішно проростають.

Дякуючи високому ступеню самоплідності [2] молоді абрикоси цвітуть і плодоносять, зростаючи поодиноко в природних угрупованнях. Наявність самосіву вказує на високий ступінь акліматизації виду - його натуралізацію і входження до складу природної флори. Наступні репродукції "просуваються" глибше у фітоценози, освоюючи, лучні, лісові або степові угруповання.

Закладений дослід по виявленню ступеню схожості насіння показав, що схожості насіння досліджуваних форм в природніх умовах коливається від – 29,3% до 47,6% (Табл. 1). В культурі застосовується 90-денна холодна стратифікація насіння, що підвищує його схожість до 76±8% (на 47-29% більше, порівняно з проростанням у фітоценозах).

Таблиця 1

Показники схожості насіння адвентивних форм абрикосів в умовах зростання у фітоценозах

Умови зростання	*Виявлене насіння, шт.*	*Виявлені сходи, шт.*	*Відсоток*
Береги річок	538	256	47,6
Субори	352	148	42
Судіброви	247	98	39,7
Узбіччя доріг	426	125	29,3

Встановлено, що великою мірою можливість входження абрикоса в фітоценоз залежать від умов зростання дерева [3].

Основна вимога абрикоса – світло. Для повноцінного розвитку крона повинна добре освітлюватись впродовж усього світлового дня.

За температурним режимом повітря, родючістю, механічним складом та вологістю ґрунту більшість території зони дослідження цілком підходить для зростання *A. vulgaris*.

Дякуючи високому ступеню проростання насіння, абрикоси можна зустріти на добре освітлених ділянках з різноманітним типом грунту. Вони зростають на потужних, вилужених, опідзолених, лугових і передгірних чорноземах, на темно-каштанових, коричневих і бурих лісових грунтах, на сіроземах і т.д.

Найбільше число самосіву ми зустрічали на піщаних та легко суглинкових грунтах з нейтральною та лужною реакцією (РН 7,5-8,0) та сприятливим водним режимом.

Береги озер та річок пом'якшують зимові перепади температур та подовжують тривалість відносного зимового спокою [4]. Прикладом служить досліджений абрикосовий самосів берегів Дніпра, абрикоси, що входять в природні рослинні угруповання берегів озер та штучних водойм Київської та Черкаської областей. Дерева виявлені у подібних угрупованнях мали підвищену зимостійкість та пізніше вступали у фазу цвітіння, що зменшувало вимерзання бруньок.

Проте, надто близьке проростання насіння від краю водойми призводить до посиленого ураження органів рослини фітопатогенами і прискореного випадання дерев.

Вздовж берегів та в долинах річок Дніпра, Десни, Сули абрикоси входять у осокорові, в'язово-дубові, вербові ліси де займають другий ярус і ростуть на добре освітлених ділянках, або поблизу стовбурів високих дерев. Часто абрикоси проникають в лучні угруповання з мітлиці, костриці та покісниці, в угруповання типчаково-тонконогових, різнотравно-кунчниково-стоколосових лучних степів в яких мають невисокі розміри, укорочений штамб, або кущеподібну форму.

Навколо Києва зростають субори, діброви та змішані дубово-кленово-липові і грабово-дубові ліси, на узліссях і галявинах яких зустрічаються абрикоси. Абрикоси ростуть у підліску поряд з крушиною ламкою (Frangula alnus), бруслиною бородавчастою (Euonymus verrucosa), бузиною чорною (Sambucus nigra) і червоною (Sambucus racemosa), ліщиною (Corylus avellana), свидиною (Swidasanquinea), часом терном (Prunus spinosa). В дубових, дубово-кленово-липових лісах абрикосів зустрічається менше, і вже зовсім рідко вони ростуть в грабово-дубових лісах. Основна причина – нестача світла через густу крону верхніх ярусів.

Відомо, що *A. vulgaris Lam*. алелопатично активний вид [5] і в умовах посиленої конкуренції здатний пригнічувати життєдіяльність сусідів. Обстеження природних угруповань показали, що абрикос зростає поряд з вербами, глодом, тереном, під осокорами, березами, дубами, кленами, рідше під липами та молодими соснами.

Таким чином *A. vulgaris* увійшов у фітоценози Лісостепу України і найчастіше зустрічається в угрупованнях штучних деревних насаджень та міської спонтанної деревної рослинності, в заростях чагарників на збагачених нітратами екотопах, в рудеральних угрупованнях високорослих дво- та багаторічних видів, в угрупованнях піонерних стадій сукцесій з домінуванням рудералів на порушених екотопах. Значно рідше абрикос росте на узліссях листяних лісів неморального типу.

Використана література:

1. *Матвеев Н. М.* Аллелопатия как фактор экологической среды / Н. М. Матвеев. – Самара : Самарское книжное издательсьво, 1994. – 206 с.
2. *Настека Т. М.* Екологічні особливості роду Armeniaca Mill. в умовах Лісостепу України / Т. М. Настека // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Вип. 4 (43). Серія "Екологія. Біологічні науки". – Полтава, 2005. – С. 155-159.
3. *Москаленко К. М.* Выделение сортов абрикоса для селекции на зимостойкость в Крыму : сб. научн. тр. ["Зимостойкость с.-х. растений"] / К. М. Москаленко, Г. А. Халин. – Х., 1991. – С. 91-93.
4. Методические рекомендации по рациональному размещению и возделыванию абрикоса / сост. А. С. Иванова, В. Ф. Иванов, В. К. Смыков, А. Косых. – ГНБС, 1985. – 32 с.
5. *Мороз П. А.* Аллелопатическая активность корневых выделений плодовых растений / П. А. Мороз, И. Ю. Осипова, И. Н. Грикун // Питання біоіндикації та екології. – Запоріжжя. – 1999. – Вип. 4. – С. 94-99.

Аннотация

Статья содержит даны проведенных исследований биологических особенностей адвентивных форм абрикоса обыкновенного (A. vulgaris Lam.) произрастающего в естественных сообществах Лесостепи Украины.

Annotation

The work is devoted to the studies of phitocenotical and bioligical peculiarities of apricot in plant qroups and to the theoretical and practical aspects of the phitocenotical apporoach in introduction. The results of expedition investigation and scientific observation of A. vulgaris Lam. in the plant qroups, in the forest belts, roadside plantations and green hedges are given for the Forest-Steppe of Ukraine.